

Ustawa nowelizująca kodeks postępowania cywilnego, która w zasadniczej części weszła w życie 7 listopada 2019 roku, przemodelowała również postępowanie apelacyjne. Poniżej prezentujemy wybrane zmiany, szczególnie istotne z punktu widzenia stron procesu.

Termin na apelację

Jedną z ważniejszych nowości dotyczy terminu do wniesienia apelacji. Zasadą pozostaje nadal termin dwutygodniowy, wprowadzono jednak również ustawowy termin trzytygodniowy w sytuacji, gdy prezes sądu zdecyduje o przedłużeniu czasu na sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku. Może się tak zdarzyć w przypadku niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie. W takiej sytuacji, doręczając stronie wyrok z uzasadnieniem, sąd ma obowiązek zawiadomić stronę o wydłużeniu terminu do wniesienia apelacji. Ustawowe wydłużenie terminu na apelację do trzech tygodni nie ma natomiast zastosowania w sytuacji całkowitej niemożności sporządzenia uzasadnienia. Nowelizacja eliminuje ponadto tzw. apelację wprost, czyli wnoszoną bez uprzedniego żądania sporządzenia uzasadnienia wyroku.

Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych

Nowelizacja sprecyzowała podstawy zarzutu co do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. W zarzucie takim należy wskazać fakty ustalone przez sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy lub fakty istotne dla rozstrzygnięcia, a nieustalone przez sąd. Regulacja ta powinna pomóc apelującym w bardziej uporządkowany sposób formułować zarzut stawiany zwykle w oparciu o art. 233 § 1 kpc, to jest zarzut naruszenia zasad swobodnej oceny dowodów. Niewskazanie konkretnych faktów będzie obecnie traktowane jako brak formalny apelacji podlegający uzupełnieniu. Przy okazji warto wspomnieć, iż strona powołująca w apelacji fakt wykazany dowodem utrwalonym z pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, jest zobowiązana oznaczyć część zapisu dotyczącą tego faktu. W praktyce będzie to dotyczyło głównie zeznań świadków utrwalonych w protokole elektronicznym.

Przebudowa trybu międzyinstancyjnego

Najbardziej odczuwalna zmiana zaszła w zakresie postępowania międzyinstancyjnego, którego ciężar będzie teraz spoczywał przede wszystkim na sądzie drugiej instancji. Zasadniczej kontroli dopuszczalności apelacji dokonuje ten właśnie sąd, który może odrzucić apelację w razie stwierdzenia jej niedopuszczalności. Na takie postanowienie przysługuje w nowym stanie prawnym tzw. zażalenie poziome (czyli kierowane do innego składu tego samego sądu). Sąd pierwszej instancji może w dalszym ciągu kontrolować swoją właściwość, jak również może uchylić wyrok i umorzyć postępowanie w razie cofnięcia pozwu, może też umorzyć postępowanie apelacyjne w przypadku cofnięcia apelacji. Poza tym jego zadaniem polega na przesłaniu apelacji do sądu drugiej instancji, co powinien uczynić niezwłocznie.

Ważna odpowiedź na apelację

Apelacja ma być obecnie doręczana wszystkim podmiotom uczestniczącym w sprawie, a nie tylko stronie przeciwnej, co oznacza obowiązek dołączenia adekwatnej liczby odpowiedzi. Podmioty te mogą również wnieść odpowiedź na apelację. Odpowiedź na apelację zyskuje w nowym stanie prawnym na znaczeniu, gdyż tylko w jej treści strony inne niż skarżący mogą zawrzeć wniosek o przeprowadzenie rozprawy. W sytuacji gdy żadna ze stron nie złoży takiego wniosku, sąd może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Skoro niezłożenie odpowiedzi na apelację może wywołać niekorzystne dla strony skutki procesowe (w postaci braku możliwości wypowiedzenia się podczas rozprawy), to należy uznać, że termin dwutygodniowy do jej wniesienia powinien podlegać przywróceniu. W poprzednim stanie prawnym było to przedmiotem kontrowersji właśnie z uwagi na brak negatywnych skutków w wypadku uchybienia terminowi.

Posiedzenie niejawne

Jak już zasygnalizowano powyżej, poszerzeniu uległ zakres sytuacji, w których sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym. Jednakże, sąd jest związany wnioskiem strony o przeprowadzenie rozprawy, z wyjątkiem sytuacji cofnięcia pozwu lub apelacji, a także, gdy zachodzi nieważność postępowania.

Wstrzymanie wykonania wyroku

Nowością jest możliwość wstrzymania wykonania wyroku przez sąd drugiej instancji jeszcze przed wniesieniem skargi kasacyjnej. W poprzednim stanie prawnym taki środek procesowy przysługiwał tylko w razie wniesienia skargi. Wstrzymanie wykonania orzeczenia będzie możliwe jedynie na wniosek strony (dotychczas sąd drugiej instancji mógł wstrzymać wykonanie wyroku również z urzędu).

Apelacja w razie oczywistej bezzasadności powództwa

Całkowicie nowa regulacja w postępowaniu apelacyjnym związana jest z wprowadzeniem instytucji powództwa oczywiście bezzasadnego. Od wyroku wydanego w takiej sprawie powodowi (bo to jemu wyłącznie doręczany jest wyrok oddalający powództwo) przysługuje apelacja w terminie dwóch tygodni od doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Wprowadzony został „uproszczony” tryb rozpoznawania tego typu apelacji: sąd drugiej instancji może zaniechać wezwania do usunięcia braków, jak też wezwania do uiszczenia opłaty, a apelacja nie jest doręczana osobie wskazanej jako pozwany. W razie wątpliwości apelację uważa się za wniesioną co do całości wyroku z wnioskiem o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd drugiej instancji może wydać tylko dwa rodzaje rozstrzygnięć: może oddalić apelację albo – jeśli stwierdzi, że powództwo nie jest oczywiście bezzasadne – uchylić wyrok i przekazać sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Kontakt

Justyna Dereszyńska

Senior Associate, Warszawa

+48 22 395 55 63

justyna.dereszynska@squirepb.com